

JENÍK, Lukáš: *Odpoved' Wernerovi H.* Trnava : Dobrá kniha, 2016. 56 s. ISBN 978-80-8191-018-0

Už niekoľko rokov sa člen Katedry kresťanskej filozofie na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity Mgr. Lukáš Jeník, PhD., zaoberá problematikou jezuitského divadla, jeho prostriedkami, stratégiami a cieľmi.¹ Súčasťou vzdelávania na jezuitských inštitúciách boli často aj umelecké aktivity, a predovšetkým divadlo. Cieľom jezuitského vzdelávania je totiž spojenie vzdelávania a výchovy, ktorým ide o celkový rozvoj osobnosti. Zážitok z divadla, učenie sa rétorike, ale aj väčšej citlivosti, to sú ciele, ku ktorým tradične smeruje jezuitské vzdelávanie. Skúsenosť divadla a prežívanie príbehu hrdinov drámy sa zároveň stáva východiskom pre ďalšie pedagogické a pastoračné aktivity. Kulmináciou tohto úsilia v rámci projektu KEGA je monografia *Odpoved' Wernerovi H.* Publikácia obsahuje dve základné časti – úvodnú štúdiu od autorky Magdalény Miklušičákovskej a samotnú divadelnú hru od autora Lukáša Jeníka.

Úvodná štúdia s názvom *Veľký imitátor a násobenie života – divadlo podľa Alberta Camusa* je krátkym zamyslením nad niektorými aspektmi Camusovej filozofie. Tá totiž stojí aj v základoch jeho divadelných hier – *Nedorozumenie* (1944), *Caligula* (1944), *Stav obliehania* (1948), *Spravodliví* (1949) – a podobne ako ona, i jeho divadlo je plné nepokoja a protirečení. Je divadlom, v ktorom jednota a harmónia ustupujú nedorozumeniam, omylom a absurdným situáciám. Miklušičáková v štúdiu opisuje, ako sa podľa Camusa v človeku rodí pocit absurdity, ktorý postupne prechádza do jej poznania. Toto poznanie človeka oslobodzuje, pretože ho zbavuje nádeje a starostí o budúcnosť. Teda jediné, čo ostáva, je absurdita, nostalgia a iracionálny svet. Sú to tri postavy našej reality, ktoré nesmú nikdy opustiť scénu. A tak ako je absurdita prítomná v ľudskej každodennosti, tak má byť prítomná aj v ľudskej tvorbe. Absurdnému tvorcovi je vlastné na jednej strane popierať, vzdorovať a na druhej strane exaltovať, vychádzať zo seba. Tvorba je podľa Camusa „veľký imitátor“, je to priestor pre opakovanie, napodobňovanie a utváranie novej reality, aby sa ukázala pravda, t. j. absurdno. Dielo samotné nemá teda ponúkať východisko z absurdity, ale je tiež absurdným javom. Absurdita ako metodická pochybnosť nás očisťuje od nánosu ilúzií, základom našej existencie sa stáva neistota, no nie v zmysle pesimizmu, ale v zmysle jasnozrivosti. Camus nás pobáda nebyť divákmi vlastných životov, ale ich tvorcami a hercami. A keďže absurditu nemožno vyriešiť, treba ju žiť. Ani absurdné dielo neprináša odpovede, ale iba imituje život, realitu a absurditu, z ktorej nemožno vykročiť.

1 Porov. JENÍK, L.: *Telo ako javisko : Náčrt významu telesnosti u Ignáca z Loyoly a Jerzyho Grotowského.* Trnava : Dobrá kniha, 2016.

Štúdia predstavuje dobrý prológ k samotnej divadelnej hre. Lukáš Jeník sa v nej pokúsil predstaviť a interpretovať niektoré vybrané myšlienky Dostojevského, Camusa a Epikura. V priestoroch kaviarne sa odohráva stretnutie niekoľkých osôb reprezentujúcich práve uvedených autorov s tučniakom, ktorý sa odpojil od svojej komunity, vykonávajúcej činnosti „bežného dňa“. Základom tejto dejovej línie je fakt, ktorý súčasní biológovia stále nevedia vysvetliť. Je to práve oddelenie sa jedného tučniaka od svojho krdla a jeho „putovanie“ smerom k horám, čo nakoniec vedie k jeho smrti. Vytvára sa tak priestor na predstavenie myšlienok F. M. Dostojevského skrze jeho postavu z *Besov* – Alexeja Kirillova. K debatujúcim sa postupne pridáva Camus a Epikuros. Všetci traja sa usilujú poukázať na klady a zápory Tučniakovho rozhodnutia. Zhodnú sa síce na tom, že sloboda je veľmi dôležitá, no rozchádzajú sa v názoroch na to, či stojí za to umrieť za ňu, a či sa to od nás vôbec požaduje. Záver hry je postavený na monodráme, v ktorej Tučniak spoznáva bezvýchodiskovosť svojej pozície a absurditu života. A aj keď na scénu vstupuje Boh, Tučniakov monológ sa končí poznaním, že otázky, prečo sa rozhodol opustiť svoju komunitu, kam vedie jeho putovanie a aký zmysel má sloboda, ktorou riskujeme samotu alebo dokonca smrť, ostávajú bez odpovede.

Odpoved' Wernerovi H. nie je nenáročná hra na sobotný večer. Sledovať myšlienkovú argumentáciu jednotlivých postáv nie je jednoduché. Vnímovému divákovi po nej azda aj zhorkne obligátny pohárik sektu vo foyer. No tak to už chodí, keď nám niekto naruší naše (akokoľvek dobre mienené) schémy. Mladý autor nám pripomína, aká bolestná je niekedy cesta, ktorá vedie k nám samým, aký bolestný je náš prerod v to, čo skutočne sme. Ak však prideme o svojej ego, sme mŕtvi – a ako mŕtvi sa cítime dobre za každých okolností. Konečne – niekto, kto sa chce utopiť, netrvá na suchých šatách, aby to bolo príjemnejšie.

doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
P. O. Box 173
Kostolná 1, 814 99 Bratislava
e-mail: miroslav.karaba@truni.sk